

RUS TILINI O'QUVCHILARGA YANGI METOD YORDAMIDA SIFATLI VA TEZ O'ZLASHTIRILISHI, O'QITILISHI

Domakova Janimkul Amangeldiyevna

Qoraqalpog'iston Respublikasi Ellikqa'la tumani

MMTB ga qarashli 47-umumta'lim maktabi o'qituvchisi

Annotatsiya:Rus tili o'qitishda texnologiyadan foydalanish yana bir samarali o'qitish usulidir. O'qituvchilar turli xil audio-vizual materiallardan, masalan, video, audio yozuvlar, interaktiv o'yinlar va viktorinalardan foydalanishlari mumkin. O'qituvchilar o'z darslarini lug'atlar, grammatika resurslari va til o'rganish ilovalari kabi onlayn resurslar bilan to'ldirishlari mumkin.

Kalit so'zlar:metod,tajriba,ta'lim, integratsiya,bilim,ko'nikma, malaka

KIRISH

Rus tilini o'qitishning boshqa o'qitish usullariga grammatika tarjimai kiradi. Bu usullar o'quvchilarni grammatika qoidalarini o'rganish va matnlarni rus tilidan ona tiliga tarjima qilishni nazarda tutadi. Biroq, bu usul favqulodda bo'lib qoldi va yuqorida aytib o'tilgan boshqa usullarga qaraganda kamroq samarali hisoblanadi.Nihoyat, madaniyatni til o'qitishga kiritish o'quv tajribasiga yana bir o'lcham qo'shishi mumkin. Talabalar rossiya tarixi, urf-odatlar va oshxonasi haqida ma'lumot olishlari mumkin. O'qituvchilar o'z darslariga til o'rganishni boyitish uchun ham, o'quvchilar bilimini kengaytirish uchun ham madaniy elementlarni kiritishlari mumkin.

Metod so'zi - yunoncha “metodos” so'zidan olingan bo'lib, yo'l, usul ma'nolarini anglatadi. Ta'lim metodi - o'qituvchining o'quvchilar bilan muntazam qo'llaydigan, o'quvchilarga o'z aqliy qobiliyatlarini va qiziqishlarini rivojlantirish, bilim va ko'nikmalarini egallay hamda ulardan amalda ham foydalanish imkonini beruvchi ish usulidir.

Rus tilini chet tili sifatida o'qitish turli o'qitish usullari va texnikasini talab qiladigan qiyin vazifadir. Yaxshi o'qituvchi o'quvchilarning tilni samarali o'rganishlariga ishonch hosil qilishi, shu bilan birga ularni jalb qilishi va motivatsiyaga ega bo'lishi kerak. Ushbu maqolada rus tilini o'qitishda qo'llaniladigan eng samarali o'qitish usullarini, jumladan kommunikativ til o'qitish, vazifa asosida o'qitish, texnika vositalaridan foydalanishni o'rganamiz.

Birinchi usul – Kommunikativ til o'qitish (CLT) bo'lib, unda o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga e'tibor qaratiladi. Bu usul tilning turli kontekstlarda ma'noli ishlatilishiga alohida e'tibor berishdan iborat. O'quvchilar tildan rolli o'yinlar, munozaralar, munozaralar kabi mazmunli usullarda foydalanishni talab qiladigan

faoliyat bilan shug'ullanadilar. CLT talabalarga tildan foydalanish va ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirish uchun haqiqiy kontsepsiyalarni taqdim etadi.

Yana bir usul – Vazifaga asoslangan o'quv (TBL) bo'lib, unda o'quvchilar til tuzilmalari va funksiyalarini qo'llash imkonini beruvchi bir qator vazifalarni bajarishlari nazarda tutiladi. TBL talabalar oziq-ovqat buyurtma qilish, mehmonxonani bron qilish yoki yo'nalishni so'rash kabi haqiqiy vazifalar bilan shug'ullanishni o'z ichiga oladi. O'quvchilar tilni kontekstda o'rganadilar va asosiy e'tibor faqat til olishga emas, balki vazifani muvaffaqiyatli bajarishga qaratilgan.

Belgilangan ta'lim berish maqsadiga erishish bo'yicha ta'lim beruvchi va ta'lim oluvchilar o'zaro faoliyatini tashkil etishning tartibga solingan usullar majmuasi hisoblanadi. Suhbat metodi bu - o'quvchi shaxsini g'ayaviy, ma'naviy, axloqiy jihatdan shakllantirishda o'qituvchining jonli so'zi eng ta'sirchan usullardan biri hisoblanadi. Suhbat uchun mavzu tanlashda uning mazkur sinf o'quvchilari uchun har tomonlama mosligi, dolzarbligi muhim ahamiyatga ega. Suhbat quyidagi mavzularda uyushtirilishi mumkin. 1. Etik mavzular (ijtimoiy, ma'naviy, axloqiy, jamoa orasida o'zini tutish qonunqoidalari) 2. Estetik mavzular (tabiat go'zalligi, inson go'zalligi, shaxslararo munosabatlar) 3. Siyosiy mavzular (davlatning ichki va tashqi siyosati, dunyo voqealari, xalqaro munosabatlar). 4. Ta'lim va bilishga oid mavzular (koinot va hayvonot dunyosi va boshqalar) kabi mavzularda suhbat tashkil etish ijodiy natija beradi. Suhbat davomida o'quvchilarga ularning o'z fikrini erkin ifoda etishlari hamda mustaqil fikr yuritishlariga imkon beruvchi savollar bilan murojaat etish juda muhimdir. Bu borada bahsmunozaraning ham katta ahamiyati bor.

Hikoya metodi bunda o'quvchilar odatda turli xil misollar bilan boyitilgan hikoyalarga qiziqishadi va ularni sevib tinlashadi. Ularga xalq o'tmishi, ertak qahramonlarining hayoti, ularning ko'rsatgan jasoratlari haqida so'zlab berish mumkin. Shuningdek, ommaviy axborot vositalari, gazetalar, jurnallar, radiotelevideniyaedagi malumotlar ham o'quvchilarni aslo befarq qoldirmaydi. Suhbat yokki hikoya mavzusining o'quvchilar tomonidan tanlanishi, ularning mazmunli va qiziqarli o'tishini ta'minlaydi. Buning natijasida o'quvchilar ilgari surilayotgan bu mavzuga e'tiborsiz bo'lishmaydi. O'z fikrlarini erkin ravishda bildiradi. Bu esa fikrlarini rivojlanishiga olib keladi.

Bu borada birinchi Prezidentimiz I.Karimov ham "Agar bolalar erkin fikrlashni o'rganmasa, berilgan ta'lim samara uchuni past bo'lishi muqarrar" degan fikrni bildirgan edilar. Shuning uchun bolalarni erkin fikrlashga undashimiz, ularning dunyoqarashini boyitib borishimiz kerak. O'z-o'zini tarbiyalash metodi bu - o'quvchilarning o'zini o'zi idora qilish va o'quvchilarning turli organlari faoliyatida faol ishtirok etishni ta'minlash, ijtimoiy mavqeini oshirishning ta'sirchan vositasidir. O'z-o'zini baholash metodi bunda xatti-harakatlari, fazilatlari, xulqatvorini tahlil qilish, asosida o'z shaxsiga baho berishga yo'naltirilgan faoliyat turi hisoblanadi. O'quvchi o'z-o'zini baholash qiyin, lekin ularni bunga yetarlicha tayyorlash mumkin. Buning uchun o'quvchi o'z burchini tushunishi,

tahsil va tarbiya olish uchun sababli asos bo'lishi, ya'ni tarbiyalanishni xohlashi, o'z - o'zini takomillashtirishga intilishi lozim. Bu usul ularga o'zlariga chetdan turib, xolisona baho berishga yordam beradi. Rag'batlantirish metodi bu - o'quvchilarning faoliyatiga, xatti harakatiga ijobiy baho berish, asosida unga ishonch bildirish, ko'nglini ko'tarish va ularni qo'llab- quvvatlash usuli hisoblanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, rus tilini chet tili sifatida o'qitishda tanlash uchun ko'plab samarali o'qitish usullari mavjud. Kommunikativ til o'qitish, vazifaga asoslangan o'quv, texnika vositalaridan foydalanish eng samarali usullardan hisoblanadi. Madaniyatni til o'qitishga kiritish o'quv tajribasiga yangi chuqurlik va ma'no qo'shishi mumkin. Yaxshi o'qituvchi o'z o'quvchilarining ehtiyojlarini aniqlab, ularning o'quv uslubi va ehtiyojlariga mos keladigan eng yaxshi o'qitish usullarini tanlashi kerak. To'g'ri o'qitish usullari yordamida talabalar boy va hayratlanarli til bo'lgan rus tilini samarali o'rganishlari mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. M. X. Toxtaxodjayev "Pedagogika" Toshkent - 2010. 220, 221 - betlar.
2. I. Karimov "Barkamol avlod orzusi" Toshkent- 2000. 133, 134 - betlar
3. O. Z. Suyunov "Pedagogika Psixologiya" fanidan o'quv - uslubiy majmua. Samarqand- 2013.
4. Internet materiallari